
Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2013/14 - nøkkelrapport

TØI rapport 1383/2014

Forfatter(e): Randi Hjorthol, Øystein Engebretsen, Tanu Priya Uteng

Oslo 2014 140 sider

Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2013/14 (RVU 2013/14) er den sjuende i rekken. Ca 60 000 personer fra 13 år og eldre er intervjuet om tilgang til transportmidler, dagliglivets reiser og reiser som gjennomføres sjeldnere. Undersøkelsen viser at andelen som alltid har tilgang til bil har økt noe siden 2009. I samme periode er kollektivtilbudet blitt bedre. Det var vært en liten økning i sykkelbruk og i bilførerreiser. Nesten 90 prosent av befolkningen i kommuner med mer enn 20 000 innbyggere har egen parkeringsplass ved boligen. Reisene er i gjennomsnitt lengre enn i 2009. På de lengste reisene har flyet økt sin andel på bekostning av bilen.

Den sjuende nasjonale reisevaneundersøkelsen

Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2013/14 (RVU 2013/14) er den sjuende reisevaneundersøkelsen som er gjennomført i Norge. De seks foregående ble gjennomført i 1985, 1992, 1998, 2001, 2005 og 2009.

Reisevaneundersøkelsene omfatter alle typer personreiser, både dagliglivets korte reiser og lengre reiser som gjennomføres sjeldnere, samt bruk av alle typer transportmidler, inkludert sykkel og gåing. Formålet med de nasjonale reisevaneundersøkelsene er å kartlegge befolkningens reiseaktivitet og reisemønster. Undersøkelsene skal blant annet fortelle:

- omfanget av befolkningens reiser
- hensikten med befolkningens reiser
- hvordan befolkningen reiser
- hvordan reiseaktiviteten varierer mellom ulike grupper i befolkningen

I RVU 2013/14 er 61 314 personer fra 13 år og eldre intervjuet. Omtrent 10 000 av disse utgjør et representativt utvalg for hele landet, resten er regionale tilleggsutvalg. Dette er det største utvalget som hittil har blitt intervjuet. Datainnsamlingen er foretatt av TNS Gallup, og intervjuingen er gjort på telefon.

Kvaliteten på kollektivtilbudet har økt

I 2013/14 er det 30 prosent som har et svært godt kollektivtilbud, dvs at det er minst fire avganger per time og mindre enn én km til nærmeste holdeplass, dette er en økning fra 26 prosent i 2009. Det er store variasjoner i tilbudet etter bosted. Bosatte i Oslo kommer best ut, der 83 prosent av befolkningen har et så godt tilbud. Av de andre store byene har også mange bosatte i Trondheim og Stavanger et svært godt tilbud (64 prosent).

Tilgang til bil er viktig for valg av reisemåte. I 2013/14 tilhørte 88 prosent av befolkningen en husholdning med minst én bil. Det er en økning fra 2009, da 85 prosent hadde bil i husholdet. 45 prosent har én bil, 35 prosent har to biler og åtte prosent har tre eller flere biler. Tilgang til bil har klar sammenheng med inntekt.

Andelen som både har førerkort og kan bruke bil når de ønsker det er 69 prosent, omtrent på samme nivå som i 2009. Fremdeles har menn bedre tilgang til bil enn kvinner.

Nesten 90 prosent av befolkningen (i kommuner med mer enn 20 000 innbyggere) har parkeringsplass ved boligen. Av disse er det 84 prosent som har parkeringsplass på tomte. Bosatte i Oslo har de dårligste parkeringsmulighetene.

Tre fjerdedeler av befolkningen har en sykkel i brukbar stand, omtrent det samme som i tidligere år, og 11 prosent har MC/moped.

Lengre reiser og mer tidsbruk

I reisevaneundersøkelsen defineres en reise som enhver forflytning utenfor tomten der man bor, uavhengig av lengde, varighet eller formål. Når en kommer fram til stedet for formålet med reisen, regnes reisen som avsluttet. På en reise kan det brukes ett eller flere transportmidler. Å gå eller sykle regnes som selvstendige reisemåter på linje med motoriserte transportmidler.

I 2013/14 foretok befolkningen 3,26 reiser per dag per person. Det er omtrent det samme nivået som i 2009. Det er bare 10 prosent som ikke reiser i løpet av en dag, en nedgang fra 2009.

Gjennomsnittslengden på en reise i 2013/14 er 14,5 km og varigheten 24 minutter. En gjennomsnittsperson fra 13 år og eldre reiser 47,2 km pr. dag og bruker 78 minutter. Både reiselengde og reisetid er lengre i 2013/14 enn i 2009. Sammenlikner vi med begynnelsen av 90-tallet, har både daglig reiselengde og reisetid økt, fra 32,0 til 47,2 km og fra 60 til 78 minutter.

De aller fleste av de daglige reisene er korte, 39 prosent er under tre km, mens 28 prosent er 10 km eller lengre.

De som reiser lengst i løpet av en gjennomsnittlig dag er:

- Menn
- Personer i aldersgruppen 45-54 år
- Par med barn
- Personer med brutto husholdsinntekt over kr 1 000 000
- Yrkesaktive med lang arbeidstid
- Bosatte i områdene rundt Oslo og på mindre tettsteder og i spredtbygde strøk

En liten økning i sykkel og bruk av bil som fører

Mer enn halvparten av alle daglige reiser gjøres som bilfører, 55 prosent, mens bare åtte prosent foretas som bilpassasjer. Godt og vel en femtedel av de daglige reisene er til fots, fem prosent på sykkel og 10 prosent kollektivt. Det er små endringer siden 2009. Det er en liten økning i sykkelbruk og bil som fører, samt en nedgang i andelen bilpassasjerer.

Den typiske bilbruker er:

- Mann
- Person i aldersgruppen 35-55 år
- Par med og uten barn
- Person med videregående skole som høyeste utdanning
- Yrkesaktive som jobber heltid eller mertid
- Person med brutto husholdningsinntekt over kr 600.000
- Person bosatt i spredtbygde strøk og i omegnskommuner til Bergen, Trondheim og Stavanger
- Person bosatt i husholdninger med to eller flere biler
- Person med dårlig tilgang på kollektivtransport

Den typiske kollektivtrafikanter er:

- Kvinne
- Person under 18 år
- Enslig uten barn
- Person med grunnskole som høyeste utdanning
- Deltidsarbeidende
- Person med bruttoinntekt under kr 200 000
- Bosatt i Oslo
- Person som ikke har førerkort og/eller begrenset tilgang til bil
- Person med svært god tilgang til kollektivtransport
-

Den typiske fotgjenger er:

- Kvinne
- Personer i aldersgruppene under 18 år og over 75 år
- Personer med grunnskoleutdanning
- Ikke yrkesaktiv
- Person med lav inntekt
- Bosatt i Oslo
- Person som ikke har førerkort og/eller begrenset tilgang til bil
- Person som har svært god tilgang til kollektivtransport

Den typiske syklist:

- Personer i aldersgruppen 13-17 år
- Personer med enten bare grunnskole eller lang universitetsutdanning
- Bosatte i Trondheim

Stabile reisemål

De daglige reisene er knyttet til tre hovedområder av aktiviteter: 1) Reiser i forbindelse med arbeid og skole, 2) reiser i forbindelse med innkjøp og andre ærend, samt hente/bringe barn og andre, og 3) reiser i forbindelse med fritid.

I RVU 2013/14 er 28 prosent av reisene arbeids-, skole- eller tjenestereiser, 37 prosent av reisene er handle-/service- eller følge-/omsorgsreiser og 30 prosent er fritids- og besøksreiser.

Reisemønsteret avspeiler folks livsfase og aktivitetsmønster. De yrkesaktive har andelsmessig flest reiser i tilknytning til arbeid, de med barn flest følge- og omsorgsreiser, kvinner har flere følgereiser og handlereiser enn menn, og de ikke yrkesaktive har mange fritidsreiser. De eldste har flest handle- og servicereiser. Fordelingen mellom reisemål har endret seg lite fra tidligere reisevaneundersøkelser.

Økning i ferie- og fritid på lange reiser

I 2013/14 foretok befolkningen på 13 år og eldre 1,5 lange reiser i gjennomsnitt pr. måned.¹ Det er litt lavere enn i 2009. Mer enn halvparten av befolkningen har hatt en lang reise siste måned. En tredjedel har 1-2 slike reiser pr. måned, mens sju prosent har foretatt fem eller flere lange reiser.

Godt og vel 40 prosent av de lange reisene har ferie og fritid som formål. I tillegg kommer besøksreiser som ofte har et innslag av ferie (og vice versa). Til sammen utgjør disse to formålene 61 prosent av de lange reisene. Nesten hver femte av de lange reisene skjer i forbindelse med arbeid, enten som arbeidsreise eller som tjenestereise. Andelen arbeidsbetingede reiser er noe lavere enn de foregående undersøkelsene, mens andelen ferie og fritid er høyere

Bilen er det mest brukte transportmidlet på alle typer lange reiser innenlands, 58 prosent. Ikke overraskende er bilandelen særlig høy på feriereiser og reiser i forbindelse med private ærend. På ferie- og fritidsreiser med overnatting er bilandelen 72 prosent. Nesten halvparten av de arbeidsbetingede reisene foregår med fly, og toget brukes av åtte prosent på reiser til/fra arbeid.

De aller fleste utenlandsreisene er knyttet til ferie- og fritid, 57 prosent. Ytterligere 17 prosent er private ærend, i de fleste tilfelle knyttet til innkjøp. Bare 11 prosent er arbeidsrelaterte reiser. Det er en litt lavere andel enn i 2009. Bruk av fly dominerer på utenlandsreisene med 65 prosent.

40 prosent av befolkningen har tilgang til hytte. I gjennomsnitt besøker hytteeierne fritidsboligen én gang per måned.

¹ Som lange reiser regnes reiser som er 100 km eller lengre én vei og reiser til/fra utlandet, uansett reiselengde.